

ПРИНЦИП СИНЕРГІЇ У МОВІ Й МОВЛЕННІ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОГО ПОСТМОДЕРНОГО ХУДОЖНЬОГО ДИСКУРСУ)

Стаття присвячена дослідженню особливостей мовної та мовленнєвої реалізації принципу синергії. Встановлено, що засадничий для синергетичної наукової парадигми принцип синергії зумовлює провідну роль взаємодії, зв'язку між складниками у мовних і мовленнєвих процесах. На мовному рівні принцип синергії виявляється в актуалізації семантичних потенцій слова у його зв'язках з іншими словами у складі сталого словосполучення. На мовленнєвому рівні принцип синергії реалізується через функціонування категорії інтертекстуальності як форми інтеракції між текстами у складі дискурсу, що маніфестована в постмодерному художньому дискурсі у формі цитувань і самоцитувань, алюзій, посилань, «мандрівних» сюжетів.

Ключові слова: принцип, принцип синергії, дискурс, постмодерний художній дискурс, інтертекстуальність.

Залужная М. В. Принцип синергии в языке и речи (на материале англоязычного постмодернистского художественного дискурса). Статья посвящена исследованию особенностей языковой и речевой реализации принципа синергии. Установлено, что основополагающий для синергетической научной парадигмы принцип синергии обуславливает ведущую роль взаимодействия, связи между составляющими в языковых и речевых процессах. На языковом уровне принцип синергии выявляется в актуализации семантических потенций слова в его связях с другими словами в составе устойчивого словосочетания. На речевом уровне принцип синергии реализуется через функционирование категории интертекстуальности как формы интеракции между текстами в составе дискурса, которая проявляется в постмодернистском художественном дискурсе в форме цитирований и самоцитирований, аллюзий, ссылок, «бродячих» сюжетов.

Ключевые слова: принцип, принцип синергии, дискурс, постмодернистский художественный дискурс, интертекстуальность.

Zaluzhna M. V. The Principle of Synergy in Language and Speech (Based on the English Postmodern Fiction Discourse). The article is devoted to the investigation of peculiarities of the lingual and speech realization of the synergy principle. It is stated in the paper that the synergy principle which is considered to be basic for synergetic scientific paradigm provides the leading role of interaction between the constituents in lingual or speech processes. The investigation focuses on a complex of ways in which the synergy principle is realized in the English language. The research outlines that on the lingual level the synergy principle acts as the actualization of the semantic potentials of a word in its connections with the other words, e. g. inside a set-expression. The study reveals that on the speech level the synergy principle is realized as the connections of words, expressions, phrases, superphrasal unities in context generating new senses. The results of the analysis of the British postmodern fiction texts (by D. Lodge, I. McEwan, D. Mitchell) prove that another way of synergy principle acting is via functioning of the category of intertextuality as a form of interaction between the texts which make up a discourse. The paper also shows that in the postmodern fiction discourse the intertextuality category functions in various ways: as different forms of quoting and self-quoting, allusions, references, "wandering" plots. The principle provides the multi-level links between different language and speech units that evoke new contextual meanings and new senses. The wide range of means of the synergy principle realization determines its relevance for modern linguistics.

Key words: principle, the principle of synergy, discourse, postmodern fiction discourse, intertextuality.

З розповсюдженням у мовознавстві методології новітньої синергетичної парадигми особливого значення набувають теоретичні засади останньої, залучення яких розкриває нові перспективи для лінгвістичних студій. Розгляд засадничих принципів синергетики постає **актуальним** для лінгвістики з огляду на синергетичну спрямованість сучасної науки, зокрема й мовознавчої. Відтак **метою** цього дослідження виступає з'ясування лінгвальних аспектів функціонування принципу синергії на матеріалі англомовного постмодерного художнього дискурсу. Задля досягнення мети передбачається виконати низку **завдань**: визначити сутність принципу синергії у термінах лінгвістики, виявити особливості його функціонування у мові й мовленні, проаналізувати специфіку реалізації цього принципу в англійській мові, зокрема у британському постмодерному художньому дискурсі.

Теоретичні положення нової пізнавальної парадигми – *синергетичної* (І. Пригожин, Г. Гакен, І. Стенгерс, С. П. Курдюмов, Г. Г. Малінецький, О. М. Князева) – отримують дедалі більше застосування в мовознавчих розвідках. Синергетика складає «міждисциплінарне ядро постнекласичної науки» [Буданов 2008, с. 63]. У її дослідницькому просторі відбувається осягнення дійсності на нових засадах, з урахуванням «стохастичних процесів з різними невизначеностями і можливою локальною непередбачуваністю» [Ратников 2003, с. 50], а також чинників мовної реальності: «проблема синергетики мови й мовлення стане однією з

центральных проблем мовознавства ХХІ століття» [Пиотровский 1995, с. 418]. Синергетика виступає «методологією визначення базових характеристик сучасності» [Шейко 2012, с. 179], зокрема й мови.

Основні положення синергетичного підходу отримують застосування для опису явищ лінгвальних і дискурсивних, які розглядаються як складні нерівноважні системи. Представники сучасної *лінгвосинергетики* (І. О. Герман, Т. І. Домброван, Л. С. Піхтовнікова, С. М. Єнікєєва, О. О. Семенець) спираються у своїх розвідках на базові поняття синергетики (самоорганізація, біфуркація, неусталеність, відкритість, нерівноважність, збалансованість), які вживають відносно лінгвальних явищ. Студії мови як динамічної нерівноважної системи виступають центральним завданням сучасної мовознавчої науки у зв'язку зі значною комунікативною спрямованістю синергетики [Микешина 2005], оскільки «синергетичне мислення – це мультипарадигмальне ... комунікативне мислення» [Аршинов 1999, с. 13], унаслідок цього здобутки синергетики мають значний вплив на розвиток когнітивної лінгвістики як галузі вивчення механізмів пізнання [Величковский 2006].

У межах синергетичної парадигми мова постає як «динамічний простір, що є послідовною зміною в часі станів мінливої мовної мегасистеми» [Домброван 2013, с. 112], підпорядкованою певним закономірностям та принципам. Принцип у мовознавчому вимірі – це «фундаментальна закономірність роботи мовленнєвих механізмів людини» [Селіванова 2011, с. 600]. У цьому ракурсі важливим є дослідження принципу, сутність якого стала однією із засад лінгвосинергетики, – «**мовної синергії**» – «комбінованого впливу кількох лінгвальних чинників, дія яких переважає ефект кожного окремо взятого складника» [Селіванова 2011, с. 647]. Увага мовознавців до принципу синергії співвідносна з розглядом мовних феноменів крізь призму таких надбань сучасної наукової картини світу, як принципи невизначеності та додатковості. На разі у лінгвістичній науці спостерігаємо лише поодинокі випадки докладних студій мовного функціонування фундаментальних наукових принципів (напр., дослідження лінгвальних засобів реалізації принципу невизначеності [Залужна 2016]).

Зауважимо, що **принцип синергії** – це визначальний тип відносин між парами взаємно пов'язаних характеристик явищ, що відбиває їхню одночасну спільну дію, що дає в сукупності ефект більший, ніж просто сума їхніх дій. Він полягає у спільному ефекті, утвореному взаємовідносинами між кількома чинниками в певному контексті, при якому сукупна дія перевищує дію кожного окремого елемента [Corning 2003, с. 2].

Природній мові притаманні синкретичність і **синергійність** [Киященко 2000, с. 99], що відбиває інтегровану дію кількох чинників і поширюється на текстуально-дискурсивні параметри реалізації англomовного тексту, тому що у спільній взаємодії різнорівневих засобів відбувається його мовленнєве втілення. Завдяки розробці синергетичної методології стало очевидним, що «мовні об'єкти не можуть бути завдані мінімальним набором необхідних і достатніх властивостей» [Герман 2000, с. 13]. Мова представляє «класичний приклад складної відкритої нелінійної системи» [Єнікєєва 2006, с. 44], що перебуває у стані більшої чи меншої рівноваги за рахунок взаємодії власних підсистем. Принцип синергії у лінгвальному вимірі здобуває вияв у функціонуванні різнорівневих мовних явищ, «зміст яких значно більший, ніж зміст кожного елемента їх структури й сума значень цих елементів; це висловлення, текст, дискурс...концептуальні структури» [Селіванова 2011, с. 647]. Задовго до появи перших робіт із синергетики П. О. Флоренський писав, що «слово синергетичне, воно виражає зв'язок буттів, їхню співдіяльність» [цит. за: Борботько 2011], оскільки слово як синергетичний феномен є образ взаємодії суб'єкта й об'єкта [Борботько 2011, с. 66], у ході якої виникає або есплікується деякий сенс.

Так, семантичні потенції слова здобувають реалізацію у його зв'язках з іншими словами у складі сталого словосполучення, в результаті чого трансформується смислове навантаження слова (за рахунок появи «фразеологічно зв'язаного значення слова» [Арнольд 2002]). Фразеологічним одиницям притаманне загальне значення більше за обсягом, аніж

сума значень слів-складників (активовано принцип синергії). Комбінаторні та ідіоматичні характеристики лексем у складі фразеологізмів англійської мови виявляють контекстуальні значення цих лексем.

Приміром, у фразеологізмах *“a pig in a poke”* (кіт у мішку), *“to sit on the fence”* (займати очікувальну позицію), *“with a pinch of salt”* (недовірливо, скептично) жоден з компонентів не має семи, пов'язаної з неясністю, сумнівом. Проте в сукупності взаємозв'язків слів у складі наведених фразеологічних одиниць з'являється сема невизначеності. Такі нашарування значень свідчать про можливість дії принципу синергії в процесі функціонування фразеологізмів: коли у фокусі уваги реципієнта перебувають значення окремих слів, загальний зміст сталого словосполучення «розмивається». І навпаки, їхня рецепція як цілого виявляє нові сенси, не закладені в семантиці кожного окремого слова-складника фразеологізму.

На рівні мовлення принцип синергії здобуває реалізацію в тексті й дискурсі. Текст в сучасній лінгвістиці розглядають, з одного боку як статичний складник динамічного дискурсу, його матеріальну фіксацію, а з іншого як «продукт людської діяльності, детермінований різноманітними чинниками й синергетично вбудований до семіотичного універсуму» [Селіванова 2011, с. 334]. «Зміст тексту не складається зі змісту окремих його одиниць» [Герман 2000, с. 13], а здобуває вияв у їх взаємодії, тому що «мовні об'єкти не можуть бути завдані мінімальним набором необхідних і достатніх властивостей» [Герман 2000, с. 13], що власне і відбиває їх синергію, інтеракційний зв'язок.

Текстові категорії як основні параметри тексту (змістові, структурні, функціональні), реалізуючись, утворюють систему зв'язків, у взаємодії яких виникає текст, цілісність якого відрізняється від суми складників. Розбіжності між функціональним навантаженням окремої категорії та їх сукупним ефектом зумовлює дія принципу синергії. Внаслідок цього параметри принципу синергії яскравіше виявляються саме у мовленні, тобто на рівні тексту та дискурсу, а не дискретних мовних одиниць. Без урахування цього неможливо адекватно оцінювати взаємодію між параметрами мовних явищ, реалізованих у мовленні. Як зазначає Л. С. Піхтовнікова, «основна мета дискурсу будь-якого типу – організувати комунікативну взаємодію адресанта і адресата і при цьому в контексті сказати більше, ніж містить текст» [Піхтовнікова 2009, с. 50].

У сучасній лінгвістиці текст розглядають не просто як фрагмент мовлення, а радше як «структурно-семантичну єдність, здатну передавати організовану і спрямовану інформацію» [Тураєва 1986, с. 11]. Завдяки здобуткам лінгвосинергетики новітнє бачення художнього тексту спирається на осягнення його як складної відкритої системи, оскільки він постає як водночас і детермінований певними чинниками, і «розмитий» [Гальперин 2006, с. 4]. Подібна думка висловлена в сучасній текстології: «в художньому тексті збільшення контекстних зв'язків не зв'язує, а розкриває, звільняє. Що більше перетинів і зв'язків, то вища непередбачуваність його прочитання» [Сулименко 2009, с. 364].

Чи не найповніше основні поняття синергетики втілюють постмодерні тексти, оскільки близькість методологічних положень постмодернізму та синергетики великою мірою зумовлена наявністю в їхніх засадах «акцентування ролі випадкових флуктуацій і нестабільності в породженні якісно нових, непередбачуваних станів систем, що розвиваються» [Сильницький 2008, с. 131]. У такому ракурсі постмодернізм віддзеркалює новітній тип світобачення на засадах синергетики.

Наслідком такого підходу є проголошення «відкритості» художнього тексту, викликане новим розумінням світу. Постмодернізм сукупно із підвалинами синергетики наголошує на таких параметрах тексту як множинність, амбівалентність, плюралістичність, нелінійність, підкреслює велику кількість систем кодування тексту та потенційних його інтерпретацій та пропонує читачеві безліч можливих варіантів, які виникають при розгалуженні художньої дійсності у точці біфуркації.

Аналіз творчого доробку британських постмодерністів виявив дію текстової «семантичної ізопоїї» [Растье 2001, с. 114], одним з чинників якого є принцип синергії. Ізотопія в тексті здобуває експлікацію за рахунок «семної рекуренції» у мовному фрагменті («ітеративності сем у синтагмі» [Есо 1986, с. 190]). Так, у вузькому контексті лексика із повторюваною семою невизначеності забезпечує взаємодоповнення значень лексем і змістову перенасиченість: “*My eyes adjusted to the gloom & revealed a sight at once indelible, fearsome & sublime. First one, then ten, then hundreds of faces emerged from the perpetual dim*” [Mitchell 2004, с. 12], утворюючи характерну для постмодерних текстів семантичну ізопоїю невизначеності як ключового постмодерністського постулату. Приміром може слугувати роман Д. Лоджа “Deaf Sentence”, у різних частинах якого періодично повторюються численні лексеми, що містять сему невизначеності: “*Alex Loom is an intriguing person, but a bit of an enigma. Even her name is a puzzle*” [Lodge 2008, с. 37]. Вони насичують семантичну структуру тексту й утворюють його «ізопоїчну мережу» – «сукупність семантичних відносини між лексемами» [Филиппов 2003, с. 262], що забезпечує внутрішньотекстові змістові зв’язки та зв’язність тексту.

У новітніх наукових студіях дискурсу дослідниками наголошено на можливості його розгляду як синергетичної системи, що має ознаки нелінійності, нерівноважності, здатності до самоорганізації (Л. С. Піхтовнікова, О. О. Семенець, О. О. Селіванова): «Синергетичний ефект ґрунтується на процесах інтеграції й емерджентності та зумовлює значне збільшення ефективності діяльності системи» [Селіванова 2011, с. 647]. Специфіка ментальних процесів, задіяних у сприйнятті дискурсу, полягає у їх неподільності, симультанності та синергічності.

Зумовлена принципом синергії необхідність урахування усіх зв’язків між текстами спричиняє релевантність для його виявлення категорії *інтертекстуальності*, що постає як «діалогічна взаємодія модулів комунікантів і тексту з семіотичним універсумом» [Селіванова 2002, с. 236], тобто *актуалізація зв’язків* тексту з іншими текстами того самого або різних авторів, оскільки «парадигматика художнього тексту встановлює інтерсеміотичні відповідності між текстами» [Тураева 1994, с. 106].

Інтертекстуальність як форма інтеракції між текстами у складі дискурсу маніфестована в постмодерному дискурсі у формі цитувань і самоцитувань, алюзій, посилань, «мандрівних» сюжетів. У функціонуванні цієї категорії реалізований принцип синергії, що спричиняє загострення уваги на взаємодії іншотекстових «вкраплень» із текстом та залучає до сприйняття інші контексти. Так, роман І. МакЮена “Atonement” містить численні посилання на літературні твори, зокрема “The Tempest”, “Macbeth”, “Hamlet”, “Twelfth Night” В. Шекспіра, “Clarissa” С. Річардсона, “The Waves”, “Gray’s Anatomy” В. Вульф, “Lolita” В. Набокова.

В іншому тексті І. МакЮена “Saturday” знаходимо посилання на “Анну Кареніну” Л. Толстого та “Madame Bovary” Г. Флобера. В кульмінації роману цитована відома поезія Метью Арнолда “Dover Beach”. В момент смертельної небезпеки донька протагоніста декламує нападнику цю поезію, викликаючи в нього зміну настрою, чим рятує родину від загибелі: “*It’s hard to tell, for his face is never still, but Baxter appears suddenly elated. His right hand has moved away from Rosalind’s shoulder and the knife is already back in his pocket... ‘Nah. I’ve changed my mind!’*” [McEwan 2006, с. 222-223]. Посилання на інший реальний художній текст виконує тут важливу сюжетну функцію – спричиняє кардинальний сюжетний поворот.

Цитування художніх творів у британському постмодерному дискурсі мають особливий характер – стають основою для комічних обігрувань. Так, у романі Д. Лоджа “Deaf Sentence” герой спотворює цитату, іронізуючи з приводу своєї глухоти: “*Milton’s Samson: ‘O dark, dark, dark, amid the blaze of noon, / Irrecoverably dark, without all hope of day.’ What a heartbreaking cry of despair! ‘O deaf, deaf, deaf...’ doesn’t have the same pathos somehow. How would it go on? ‘O deaf, deaf, deaf, amid the noise of noon, / Irrecoverably deaf, without all*

hope of sound” [Lodge 2008, с. 13]. Наведена цитата розкриває трагічність ситуації, але її ступінь знижено завдяки пародіюванню.

Навіть цитати з Біблії подані в романі в іронічному контексті: “*‘Thou shalt not curse the deaf, nor put a stumbling-block before the blind,’ says the Bible (Leviticus, 19.14). Well, only a sadist would deliberately trip up a blind person, but even Fred lets out the occasional ‘Bloody hell!’ when she can’t get through to me*” [Lodge 2008, с. 13]. Підсилює комічний ефект використання антитези *Bible – Bloody hell*, що підкреслює контраст між «святістю» (на думку головного героя) сліпоти та буденною нікчемністю глухоти. Така багатшарова реалізація цитувань відповідає ігровим настановам постмодернізму і забезпечує іронічний модус оповіді через синергію текстів.

Ще однією особливістю інтертекстуальності постмодерного художнього дискурсу є його *взаємодія з іншими типами дискурсу*, насамперед науковим. Так, специфічною рисою інтертекстуальності «університетського роману» Д. Лоджа “*Deaf Sentence*” постає цитування реально існуючих лінгвістичних праць: “*How To Do Things With Words*” Дж. Остіна, “*Discourse Analysis*” М. Стабза, “*English Phonetics and Phonology*” П. Роуча. Стаття Ч. Осгуда “*Some Effects of Motivation on Style of Encoding*” прямо не цитована, однак, за визнанням автора, саме вона навіяла йому тему роману. Подібні виходи художнього дискурсу за власні межі є проявами його інтертекстуальності та задіюють функціонування принципу синергії, утворюючи у взаємодії дискурсів вельми специфічний інтелектуалізований британський постмодерний художній дискурс.

Отже, вищезазначені чинники дозволяють дійти **висновку**, що засадничий для синергетичної парадигми принцип синергії полягає в тому, що головним, визначальним чинником мовних процесів постає не сукупність складників, а їх взаємодія, зв’язок між ними. **Перспективним** напрямом подальших досліджень вважаємо з’ясування способів реалізації принципу синергії на інших мовних рівнях – фонетичному, граматичному, а також його роль у процесі вербалізації когнітивних структур, пов’язаних з мовними явищами.

Література

- Аршинов В. А. Событие и смысл в синергетическом измерении / В. А. Аршинов // Событие и смысл (Синергетический опыт языка) / Под ред. Л. П. Киященко, П. Д. Тищенко. – М. : ИФ РАН, 1999. – С. 11-38.
- Арнольд И. В. Стилистика современного английского языка / И. В. Арнольд. – М. : Флинта : Наука, 2002. – 384 с.
- Борботько В. Г. Принципы формирования дискурса : От психолингвистики к лингвосинергетике / В. Г. Борботько. – М. : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2011. – 288 с.
- Буданов В. Г. Квантово-синергетические онтологии и постнеклассические практики / В. Г. Буданов // Постнеклассические практики : определение предметных областей. – М. : Макс-Пресс, 2008. – С. 63-75.
- Величковский Б. М. Когнитивная наука : Основы психологии познания : в 2 т. – Т. 1 / Б. М. Величковский. – М. : Смысл : Издательский центр «Академия», 2006. – 448.
- Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования / И. Р. Гальперин. – Изд. 4-е, стереотипное. – М. : КомКнига, 2006. — 144 с.
- Герман И. А. Лингвосинергетика : [монография] / И. А. Герман. – Барнаул : Изд-во Алтайской академии экономики и права, 2000. – 168 с.
- Домброван Т. И. Язык в контексте синергетики / Т. И. Домброван. – Одесса : КП ОГТ. – 2013. – 346 с.
- Залужна М. В. Реалізація принципу невизначеності в англійській мові : структурно-семантичний та лінгвокогнітивний аспекти (на матеріалі британських постмодерних художніх текстів ХХІ століття) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Марина Володимирівна Залужна. – Запоріжжя, 2016. – 315 с.
- Єнікеева С. М. Синергетизм функціональної трансорієнтації лінгвальних одиниць (на матеріалі сучасної англійської мови) / С. М. Єнікеева // Вісник СумДУ. – № 11 (95). – 2006. – Том 2. – С. 43-51.
- Киященко Л. П. В поисках исчезающей предметности (очерки о синергетике языка) / Л. П. Киященко. – М. : ИФ РАН, 2000. – 116 с.
- Микешина Л. А. Философия науки : Современная эпистемология. Научное знание в динамике культуры. Методология научного исследования : учеб. пособие / Л. А. Микешина. – М. : Прогресс-Традиция : МСПИ : Флинта, 2005. – 464 с.
- Пиотровский Р. Г. Теоретические и прикладные проблемы языкознания на рубеже ХХ в. / Р. Г. Пиотровский // Лингвистика на исходе ХХ века : Итоги и перспективы. – М., 1995. – Ч. 2. – С. 417-419.
- Пихтовникова Л. С. Синергетический метод для исследования дискурса в прагматистическом аспекте / Л. С. Пихтовникова // Вісник ХНУ. – 2009. – № 848. – С. 48-52.
- Растье Ф. Интерпретирующая семантика / Ф. Растье. – Нижний Новгород : Деком, 2001. – 368 с.
- Ратников В. С. Синергетический поход в контексте проблемы научной рациональности / В. С. Ратников // Практична філософія. – №1. – 2003. – С. 49 – 62.

- Селиванова Е. А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации / Е. А. Селиванова. – К. : Фитосоцицентр, 2002. – 336 с.
- Селиванова О. О. Лінгвістична енциклопедія / О. О. Селиванова. – Полтава : Довкілля-К, 2011. – 844 с.
- Сильницкий Г. Г. Постмодернизм и синергетика : два похода к проблеме возникновения нового / Г. Г. Сильницкий // Известия Смоленского государственного университета. – Смоленск, 2008. – № 1. – С. 115-131.
- Сулименко Н. Е. Текст и аспекты его лексического анализа / Н. Е. Сулименко. – М. : Флинта : Наука, 2009. – 400 с.
- Тураева З. Я. Лингвистика текста и категория модальности / З. Я. Тураева // Вопросы языкознания. – 1994. – № 3. – С. 105-114.
- Тураева З. Я. Лингвистика текста. (Текст : структура и семантика) / З. Я. Тураева. – М. : Просвещение, 1986. – 127 с.
- Филиппов К. А. Лингвистика текста / К. А. Филиппов. – СПб. : Изд-во С.-Петерб. ун-та, 2003. — 336 с.
- Шейко В. М. Культурологія / В. М. Шейко, Ю. П. Богущкий, Е. В. Германова де Діас. – К. : Знання, 2012. – 494 с.
- Corning P. A. Nature's Magic : Synergy in Evolution and the Fate of Humankind / P. A. Corning. – New York : Cambridge University Press, 2003. – 454 p.
- Eco U. Semiotics and the Philosophy of Language / U. Eco. – Bloomington : Indiana University Press, 1986. – 242 p.
- Lodge D. Deaf Sentence / D. Lodge. – London : Penguin Books, 2008. – 294 p.
- McEwan I. Saturday / I. McEwan. – London : Vintage Books, 2006. – 282 p.
- Mitchell D. Cloud Atlas / D. Mitchell. – New York : Random House, 2004. – 514 p.

УДК: 811.111:81'253:811.161.1

ЗАПОЛЬСЬКИХ С. П., СОЛОВЬЕВА А. О.
(Запорожський національний університет)

ТРУДНОСТИ ПЕРЕВОДА АУДИОМЕДИЙНОГО ТЕКСТА С АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА НА РУССКИЙ (НА ПРИМЕРЕ ФИЛЬМА БАЗА ЛУРМАНА “MOULIN ROUGE”)

В статье рассматриваются основные трудности, которые возникают при переводе аудиомедийного текста с английского языка на русский на примере перевода сценария фильма База Лурмана «Мулен Руж». В результате исследования выявлены факторы, которые играют наиболее важную роль в процессе перевода данного типа текстов.

Ключевые слова: аудиомедийный текст, киноперевод, компрессия, точность перевода, эквивалент, контекст, лингвальные факторы, экстралингвальные факторы.

Запольських С. П., Соловійова А.О. Трудності перекладу аудіомедійного тексту з англійської мови на російську (на прикладі фільму База Лурмана «Мулен Руж»). У статті розглядаються основні труднощі, які виникають під час перекладу аудіо медійного тексту з англійської мови на російську на прикладі перекладу сценарію фільму База Лурмана «Мулен Руж». У результаті дослідження виявлено фактори, які відіграють найбільш важливу роль у процесі перекладу даного типу текстів.

Ключові слова: аудіомедійний текст, кінопереклад, компресія, точність перекладу, еквівалент, контекст, лінгвальні фактори, екстралінгвальні фактори.

Zapolskykh S. P., Soloviova A. The Difficulties of Translating Audiomedia Text from English into Russian (the Case Study: the Movie by Baz Luhrmann “Moulin Rouge”). The article is aimed at studying the main difficulties which arise during translating of audiomedia texts from English into Russian. Despite the fact that film translation has existed since the moment of the appearance of cinematograph it hasn't got enough scientific research as a special kind of translation activity yet. Nowadays foreign production represents a significant proportion of our domestic film market. That's why it is necessary to investigate thoroughly all the existing approaches to the translating of audiomedia texts with the aim of elaborating a system of translating such type of texts.

We explored the basic requirements for this kind of translation such as the proportionality of the cue of translation and original, the reproduction of realities or their replacement with more comprehensible analogues of the recipient language culture, the reproduction of humour taking into account specific features of the translation country mentality, the reproduction of associative proper nouns, the reproduction of interjections, onomatopoeic vocabulary and so on.

Hence, we can see the most important problems of film translation. They are as follows: firstly, the translation of audiomedia text is determined not only by the presence of certain linguistic means but also by paralinguistic factors; secondly, phrases should be constructed as compactly as possible because in the process of translating from English into Russian the number of words usually increases; thirdly, since film text is represented almost only by dialogue, it is necessary to reproduce colloquial style in the process of translating; fourthly, film translation involves certain level of compression of source material with maintaining its meaning. As a result of the study we found out that paralinguistic factors play the most important role in the process of translating audiomedia texts.

Key words: audiomedia text, film translation, compression, the accuracy of translation, equivalent, context, linguistic factors, paralinguistic factors.

Цель нашего исследования состоит в изучении специфики перевода аудиомедийных текстов на примере перевода сценария фильма База Лурмана «Мулен Руж» и анализе трудностей, с которыми столкнулся переводчик в процессе перевода данного текста.